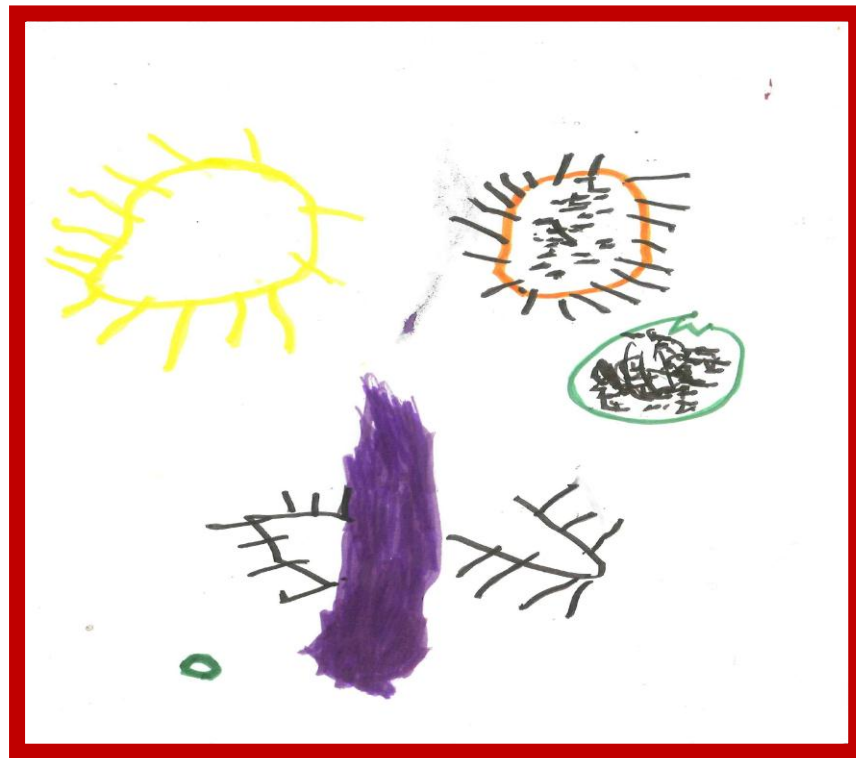
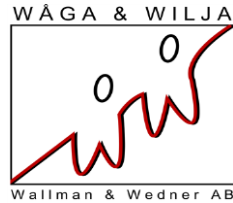

Arbetsplan

för Wåga och Wiljas förskolor

”Fröet behöver trädet för att det ska växa. Solen behöver trädet för att solen ska värma trädet och månen finns på natten och jordklotet, där bor trädet.”

Ett femårigt barns tankar

Innehållsförteckning:	sida:
INLEDNING	3
VISIONER OCH VERKSAMHETSINRIKTNING	4
ORGANISATION.....	6
MÅL.....	10
BARNETS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER	10
PEDAGOGERS RÄTTIGHETER.....	13
FÖRÄLDRARS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER	19
Utvecklingssamtal.....	19
Föräldramöten.....	19
Arbetskvällar.....	22
Föräldraråd	22
MILJÖN SOM DEN TREDJE PEDAGOGEN.....	23
PEDAGOGISK DOKUMENTATION.....	25
PROJEKTERANDE ARBETSSÄTT.....	28
BARNENS PÄRMAR	32
UTVÄRDERINGSMODELL AV WÅGA & WILJAS VERKSAMHET SOM STÖD FÖR BARNES UTVECKLING OCH LÄRANDE I GRUPP	33
UTVECKLINGSSOMRÅDEN.....	35

INLEDNING

Presentation

Wåga & Wilja AB hämtar sin inspiration från de kommunala förskolorna i den Italienska staden Reggio Emilia. Våra förskolor har en gemensam organisation som bygger på en stark tro på människans möjligheter. Vi har en djup respekt för barnet samt en övertygelse om att alla barn föds rika och intelligenta, med en stark inneboende drivkraft att utforska världen. Alla förskolor har åldersindelade avdelningar, 1-5 år med miljöer som stödjer den ungefärliga åldern. Barngruppen och del av arbetslaget följs åt under hela förskoletiden.

Förtydligande av begrepp

- I arbetsplanen använder vi ofta begreppet barnet även när vi menar barnet/barnen/barngruppen. Likaså använder vi ”hon” istället för hon/han – då vi syftar på människan oavsett kön. Pedagoger står för alla yrkeskategorier i kollegiet oavsett utbildning.
- Begreppet miljön som den tredje pedagogen syftar till en miljö som stödjer barnens utforskande och undersökande av material, begrepp och fenomen, enskilt och tillsammans med andra.
100 språk ett begrepp som kan sammanfatta olika intryck, medium och uttrycksformer, att få en känsla för, en relation till och upplevelse för det som utforskas. Vi menar att det finns *100 sätt* att bilda sig och få en relation till sina intryck, likväl som det finns en mängd uttrycksätt att gestalta och kommunicera sina tankar och upplevelser på.
- Likabehandlingsplan, en plan utifrån diskrimineringsgrunderna som beskriver hur varje förskola arbetar främjande och förebyggande för att motverka diskriminering och kränkande behandlingar.
- Ps/Ts (pedagogiska ställningstaganden/ terminssammanfattningar) är en formulering vi använder som ett begrepp för det utvärderingsunderlag arbetslagen använder sig av i sina planeringar, uppföljningar och utvärderingar av verksamheten.

SYFTE

Detta dokument, vår Arbetsplan, vänder sig till pedagogerna på våra förskolor men också till föräldrar, politiker och andra som är intresserade av att ta del av hur vi bedriver vår verksamhet. Arbetsplanen ska vara ett tydligt arbetsmaterial och ett stöd i vår verksamhetsutövning i planering, genomförande och utvärdering. Det är verksamheten och pedagogernas förhållningssätt som utvärderas – aldrig barnet!

Vår arbetsplan talar om

- Vad vi ska göra, vad som är vårt uppdrag,
- Hur vi ska göra det och i vissa fall
- När vi ska göra det.

Arbetsplanen bygger på

- FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen
- Skollagen
Läroplan för förskolan Lpfö98/10
- Kommunala mål
- Wåga & Wiljas mål och värden

- Tankegångar och förhållningssätt inom de kommunala förskolorna i staden Reggio Emilia i Italien
- Likabehandlingsplanen

Arbetsplanen är ett levande dokument i verksamheten och revideras kontinuerligt.

VISIONER OCH VERKSAMHETSINRIKTNING

Vårt företag heter Wåga & Wilja och det är innebörden i dessa två ord som talar om vad som krävs för att påverka framtiden. Vi måste vilja och våga och varje pedagogs insats är av stor betydelse för att vi ska nå våra mål. Genom att arbeta här och nu ”bygger vi också framtiden”. Vår vision med våra förskolor är att vi med vår arbetsinsats ska vara med om att förändra världen genom barnen.

Wåga & Wilja AB är sedan 2011 anslutna till Atvexa AB, ett svenskt bolag som ägs och drivs av entreprenörer som brinner för alla barns rätt till lärande och trygghet i en bra miljö. Atvexa AB, s ledstjärnor är Kvalitet, Långsiktighet och Olikhet.

WÅGA & WILJAS STÄLLNINGSTAGANDEN

Wåga & Wilja ska verka för ett samhälle där alla människor i samhället har samma rättigheter. Wåga & Wilja ska vara en demokratisk organisation där alla barn, föräldrar och pedagoger har rättighet att uttrycka sina tankar, handlingar och åsikter och därmed också skyldighet att vara lyhörd för olikheter och mötas i respekt.

Wåga & Wilja ska verka för

- En förskola där barnen får mötas i olikhet för att fostras in i ett demokratiskt förhållningssätt
- En välkommandets förskola genom att bjuda in till delaktighet och fungera som en mötesplats
- En vänskapens och hjälpsamhetens förskola där barnen, föräldrarna och förskolan ses som resurser och förutsättningar för varandra i ett ömsesidigt beroende .

Wåga & Wiljas värdeord

Vårt föränderliga samhälle ställer krav på att vi som förskola har en föränderlig pedagogik. Som grund för arbetet har vi våra värdeord – det vi stävar efter som förskola:

- **Subjekt** – varje människa är en ”unik person” som är i relation med sin omgivning, tillsammans med andra. Varje barn kommer till förskolan som en unik person. De kvalitéer och erfarenheter varje barn har ska få utvecklas och delas med andra under förskoletiden. Subjektivitet är därför nära förbundet med värdet skillnad.
- **Skillnad** – olikhet berikar, att få möta andras tankar och teorier är nödvändigt för att vidga sina egna perspektiv. Pedagogerna ska skapa förutsättningar för möten mellan barnen, där olika tankar, erfarenheter och strategier får möjligheter att berika varandra. Pedagogerna kan då belysa skillnader och olikheter i mötet mellan barnen. Barnen får därmed möjlighet att omvärdera sitt eget sätt att tänka och handla och utveckla ett nyanserat sätt att se på omvärlden. När vi även tillför en skillnad mellan olika metoder, tekniker och material blir också utforskandet mer intressant och meningsfullt. En skillnad som gör att en skillnad uppstår i barnens undersökanden.
- **Ömsesidigt beroende** – delaktighet, där alla deltar utifrån sina villkor, erfarenheter och kvalitéer. Pedagogerna ska skapa förutsättningar till möten där ömsesidighet kan ske. Ömsesidigt beroende är därför nära förbundet med värdet lärande som förändring.

- **Lärande som förändring** – lärande är föränderligt och situationsbundet, det är beroende av sammanhanget. Lärande sker i processer och i upprepande, där erfarenheter blir till nya möjligheter och nya perspektiv. Lärandet föds både i relation med andra individer och i mötet med material. Lärande sker enskilt och i grupp. Lärande som förändring är därför nära förbundet med värdena subjekt, skillnad och ömsesidigt beroende.

För att förändra världen ska vi arbeta på flera nivåer

- I det vardagliga arbetet på förskolan, tillsammans med barn och föräldrar sträva efter att nå upp till våra mål.
- Kontinuerligt reflektera kring likabehandlingsfrågor. Vi använder oss av DO, Diskrimineringsombudsmannens internetbaserade verktyg i vårt kartlägningsarbete för att identifiera främjande och förebyggande insatser mot kränkningar och diskrimineringar. En plan för varje förskola upprättas, den förankras, följs upp och utvärderas årligen av pedagoger, barn och föräldrar.
- Dela med oss av våra kunskaper genom Wåga & Wilja Wisdom som är Wåga & Wiljas utbildningsföretag. Vi erbjuder fortbildning till pedagoger på andra förskolor och skolor genom att ta emot studiebesök, erbjuda kurser och handledning samt hålla föreläsningar.
- Skapa dialog och möten mellan pedagoger och lokala politiker. Möten där vi tillsammans kan fundera över hur vi på bästa sätt kan skapa så bra förutsättningar som möjligt för alla barn och ungdomar i samhället.
- Företaget strävar efter att ha ett nära samarbete med arbetsförmedlingen för att ge personer med pedagogisk utbildning från andra länder möjlighet att få praktik på våra förskolor. Vår avsikt med det är att bidra till en snabbare integration och att förbättra deras språkkunskaper som sedan ger dem bättre förutsättningar att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden.
- Lära av andra pedagoger genom litteratur, föreläsningar, media och studiebesök.
- Föra ut förskolan i samhället och ta in samhället i förskolan. Låta barns tankar och uttryck visas ute i samhället för att synliggöra dessa för medborgarna och skapa dialog kring modern barndom. Bjuda in grannskapet/medborgarna för att ta del av arbetet på förskolan genom till exempel *öppet hus* på förskolans dag.
- Välkomna internationella kontakter
- Stödja etiska organisationer, för närvarande BRIS, Barnens rätt i samhället genom en ekonomisk gåva varje månad

ORGANISATION

På våra förskolor är barnen i så hög utsträckning som möjligt indelade i åldersindelade grupper. Barnet får på så sätt möjlighet till en miljö och pedagogisk verksamhet anpassad efter den ungefärliga åldern. På så sätt får vi också större möjlighet att arbeta projekterande och att följa barnets lärande. Gården blir en självklar träffpunkt mellan de olika avdelningarna. Barnet kan också själv söka sig till kamrater i huset, något vi uppmuntrar till. När barnen flyttar till nästa avdelning flyttar också pedagoger med för att kunna skapa kontinuitet.

Vi har en gemensam grundtanke om hur miljön ska vara utformad på Wåga & Wiljas förskolor. Miljön skall ge barnet stimulans, utmaningar och möjligheter. Miljön skall vara sinnligt och vackert/ estetiskt utformad så den tilltalar och utmanar alla sinnen. Valet av material på avdelningarna ska vara ett gemensamt beslut på förskolan och vara föränderligt i relation till pågående projekterande. Materialet ska växa med barnet, ge det nya utmaningar när det byter avdelning. Miljön ska också fungera som en *tredje pedagog*, vara ordnad i aktivitetshörnor som främjar att barnen delar upp sig i mindre grupper.

Struktur

För att möjliggöra arbetet med pedagogisk dokumentation och projektarbeten är det viktigt att vi har en fast struktur för barngruppen. En struktur som bygger på återkommande aktiviteter som samling, sånglek, naturen, rörelselek och drama. Genom att strukturera verksamheten får barn och pedagoger de rutiner som skapar trygghet och organisation för vardagen. Projektarbetet barngruppen arbetar med kan och får gärna genomsyra skogsutflykterna, samlingen och rörelseleken mm. Allt det som barngruppen upplever tillsammans skapar med tiden den kultur/anda som råder i gruppen. Här är det viktigt att vi pedagoger funderar på hur vi formar och möjliggör denna grupprocess. Hur gör vi till exempel för att skapa *demokratiska samlingar*? Hur gör vi för att få *barnet delaktigt* och hur möjliggör vi att de skall kunna *påverka vardagens* aktiviteter?

En viktig förutsättning för att vi ska nå våra mål är hur vi skapar vår organisation. Vår organisation ska hela tiden utgå ifrån hur vi på bästa sätt ska kunna förverkliga våra mål. Organisationen ska bygga på att vi ska ta tillvara allas kompetens optimalt och det innebär också att vi så långt det går ska tydliggöra våra roller. Vi ska precis som med barnen se våra olikheter som tillgångar, olikheter i form av såväl teoretiska som praktiska kunskaper och självklart också våra personligheters olikheter. På våra avdelningar arbetar utbildade pedagoger med olika ansvar i den pedagogiska verksamheten. Vår kvalitet blir den som vi tillsammans bidrar med.

Avdelningspedagoger

På våra förskolor har vi avdelningspedagoger med lärar-, förskollärary- eller barnskötarutbildning. De har ansvar för den pedagogiska verksamheten på avdelningen och en god omsorg om barnen. Avdelningspedagogerna tydliggör sina roller genom att fördela arbetsuppgifterna mellan sig i arbetslaget.

Områden som ska fördelas är dokumentation, projekt, aktivitetshörnor, information och administration. Varje avdelning har en avdelningsansvarig lärare som har ett särskilt ansvar för att den pedagogiska verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

De avdelningsansvariga pedagogerna ingår i Wåga & Wiljas ledningsgrupp.

På förskolan har de avdelningsansvariga pedagogerna tillsammans med chefen och pedagogistan ett husmöte varannan vecka. Cheferna träffar även hela Wåga & Wiljas ledningsgrupp vid några tillfällen under året.

Kökspedagoger

På våra förskolor har kökspedagogerna en mer pedagogisk inriktning. Vi har omdisponerat våra resurser på förskolorna för att lyfta fram kökets pedagogiska betydelse och samtidigt ha en hög kvalitet på maten. Kökspedagogernas förberedelse och efterarbete kring måltiderna gör att avdelningspedagogerna får mer tid över till barnen. Maten lagas till största delen av råvaror och vi följer oftast kommunens matsedel då det gäller råvaran. Specialkost på grund av allergier eller etniska anledningar tillgodoses.

I kökspedagogernas uppdrag ska barnet finnas med som en självklarhet. femåringarna deltar vid något/några tillfällen under veckan med olika uppgifter.

Det finns många tillfällen till lärande i samband med iordningställandet av måltiderna, att få ta ansvar och känna sig viktig är betydelsefullt för barnen. Barnen inspireras att undersöka, sortera, skriva matsedel och räkna mm.

Måltiden skall vara en trevlig stund på dagen och vi vill att barnens aptit och intresse för mat skall stimuleras. Vi serverar maten i matsalar på en serveringsvagn som är anpassad efter barnens längd för att de efter bästa förmåga ska kunna ta för sig av maten själva. Pedagogens insats är mycket viktig, som god förebild att locka barnet till att smaka. Det är också viktigt att kökspedagogerna finns närvarande vid matsituationerna för att barnet skall få en naturlig relation till dem som lagar maten de äter.

Ateljéristor

På varje förskola finns en stor ateljé där våra ateljéristor arbetar. De har ett särskilt ansvar att bevaka och underhålla de hundra språken samt miljön på hela förskolan. De ska stödja och utmana barnen i deras utforskande av och med olika uttrycksformer genom att arbeta med de äldre barnen kring estetiska läroprocesser. I ett nära samarbete med pedagoger handleder de även i tekniker och material som ateljéristan särskilt behärskar. De har också ett särskilt ansvar kring utställningar på förskolan och ute i samhället.

Pedagogistor.

I Wåga & Wilja har vi även pedagogistor. De har ett särskilt ansvar för den pedagogiska inriktningen och utvecklingen inom hela företaget i nära samarbete med pedagoger och chefer. De särskilda uppdraget innebär bland annat att bevaka och underhålla den pedagogiska miljön på hela förskolan, följa upp avdelningarnas praktik genom att tillföra utmaningar, teorier, värden och visioner. De ansvarar även för att organisera och planera pedagogiska arbetsformer och utforma och utveckla underlag och arbetsverktyg. De har även i uppdrag att ta emot studiebesök, hålla kurser och föreläsningar för andra organisationer och verksamheter.

Längre fram i dokumentet finns en mer utförlig arbetsbeskrivning för de olika rollerna.

Vaktmästare

På företaget arbetar en vaktmästare som ansvarar för att underhålla miljöer på alla förskolorna.

Administratör/handläggare

Vi har en administratör/handläggare för personal och ekonomi och som även är ett ”ansikte utåt”.

Hur vi organiserar oss

För att få fatt i den optimala strukturen/organisationen på våra avdelningar strävar vi mot att fånga tiden. Med det menar vi att använda den tid vi har på ett så effektivt sätt som möjligt, för det pedagogiska arbetet med barnen, för reflektion, summering och planering för nästa dag samt på längre sikt.

Wåga & Wilja vill ha en tydlig organisation där alla pedagoger är delaktiga i utvecklings- och beslutsprocesser. Därför har vi:

- **En ledning, som är en pedagogisk utvecklingsgrupp.** Gruppen består av cheferna, utvecklingsledare och pedagogistor. Gruppen inventerar, reflekterar, planerar och utvecklar den övergripande pedagogiska verksamheten. Förbereder pedagogiska strukturer och verktyg, identifierar Wåga & Wiljas utvecklingsområden och inventerar utbildningsbehov samt förberedelse av pedagogiska strukturer/verktyg, utvecklingsområden, visioner och mål.
- **En ledningsgrupp på varje förskola som** består av de avdelningsansvariga pedagogerna. Gruppens uppdrag är att leda företaget Wåga & Wilja mot uppsatta pedagogiska MÅL och VISIONER genom att:
 - ansvara för och leda det pedagogiska arbetet i växelverkan med pedagogistorna
 - överblicka verksamhetens kvalitet
 - göra kontinuerliga uppföljningar
 - **Ekonomisk hållbarhet** genom att kontinuerligt se över de ekonomiska förutsättningarna som berör:
 - barnintag
 - personalplanering
 - prioriteringar
 - investeringar
 - **Den goda arbetsplatsen** genom att:
 - ha ett särskilt ansvar att arbeta efter Wåga & Wiljas värden
 - inventera behov av kompetensutveckling
 - uppmärksamma behov av stöd
 - tillsammans med pedagogistor/handledare avgöra vilka prioriteringar som behöver göras

Ledningsgruppen fungerar även som remissinstans för förslag till gemensamma pedagogiska ställningstaganden vi inom Wåga & Wilja gör.

- **Pedagogiska samtal**, ett nätverk för alla pedagoger inom varje förskola, med pedagogistor som samtalsledare. Det gemensamma innehållet planeras, följs upp och utvärderas av den pedagogiska utvecklingsgruppen. Syfte med de pedagogiska samtalen är att skapa förutsättningar för att underhålla och utveckla en reflektionskultur på varje förskola. Att fördjupa sig inom olika pedagogiska områden som; barn- och kunskapssyn, likabehandlings- och värdegrundsfrågor, miljön som den tredje pedagogen inne och ute och pedagogisk dokumentation utifrån läroplanens intentioner. De pedagogiska samtalen ligger till grund för de

gemensamma pedagogiska ställningstaganden vi gör inom Wåga & Wilja i olika frågor.

- **Pedagogmöten**, en eftermiddag/månad mellan kl. 16.30–18.30, alla pedagoger, chefer, ateljéristor och pedagogistor deltar. Mötet har ett pedagogiskt fokus och ansvaret vilar på företagets pedagogistor. På mötet behandlas även förslag och beslut som tas inom Wåga & Wilja.
- **Samverkansgrupp** bestående av ombud för Lärarförbundet och Kommunal samt cheferna.
- **Wåga & Wilja Wisdom** är Wåga & Wiljas dotterbolag som utbildar alla Wåga & Wiljas pedagoger och erbjuder andra att ta del av våra samlade erfarenheter och kompetenser, genom studiebesök, handledning, utbildningar och föreläsningar.

MÅL

BARNETS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER

Wåga & Wilja ser det som en av barnets rättigheter att vara väl förberedd inför den framtid som den skall leva i. En annan rättighet på våra förskolor är att varje barn skall ges samma möjlighet oavsett kultur- etnisk- religions eller könstillhörighet för att få utveckla sin fulla potential som människa. Det är barnets rättighet att omfattas av en barn- och kunskapssyn som står på barnets sida. Därför hämtar vi inom Wåga & Wilja inspiration från filosofin och förhållningssättet pedagogerna har i de kommunala förskolorna i Reggio Emilia.

En barn- och kunskapssyn som vi anser är förenlig med ett socialkonstruktivistiskt kunskapsperspektiv. Det är ett sätt att se på lärande som något som är i rörelse och som förändras och skapas i relation mellan barnet/barnen, materialet, tingen och miljön. Med denna syn ses barnet som medkonstruktörer av kultur, kunskap och identitet.

”DET RIKA BARNET, med både kraft och resurser i sig självt.

Barnet som vill växa, lära och veta. Det är ett barn som kan skapa sin egen kunskap. Det är ett barn med en inneboende egen kraft, ett barn med hundra språk. ETT RIKT BARN. Det barnet behöver också den vuxne. En vuxen som bara vill beskydda, vet barnet inte vad det ska göra med. Det vet inte heller vad det skall göra med en vuxen som vill vara ordningsvakt. Det behöver en vuxen som kan lyssna och se. En vuxen att föra dialog med. En vuxen som kan utmana tankarna. En vuxen som man kan överskrida gränser med. Det är ett kreativt jobb för den vuxne och för barnet.”

Loris Malaguzzi, Reggio Emilia

”För att fostra behöver vi förstå olikheter inte försöka radera ut dem. Vi behöver på ett finkänsligt sätt gå in i andra människors historia. Och för att göra olikheten till ett värde krävs lyssnande – och dokumentation, observation och tolkningar. Att arbeta så är att ta ansvar.

Det innebär inte bara att skjuta upp sin egen bedömning för att verkligen ta emot och klara av att lyssna på den andre – utan också att lyssna till den förändring som uppstår i mig när jag möter den andre. Det bli en djup förändring.

Kunskapsprocessen är en känslomässig relation, full av upplevelser, känslor, nyfikenhet och ironi, både hos den som lär sig och i det personen lärt.

Glädje, nöjet och lusten, de grundläggande värden som ska genomsyra allt kunskapsskapande.”

Carlina Rinaldi, konsult i Reggio Emilia förskolor

Det är barnets rättighet att få utveckla viktiga kompetenser som:

- Samarbetsförmåga
- Kommunikativ förmåga
- Reflekterande attityd
- Aktivt förhållningssätt
- Initiativförmåga
- Ansvarstagande
- Empatisk förmåga
- Flexibilitet
- Kreativitet
- Fantasi
- Nyfikenhet
- Koncentration
- Strategier för lärande
- Föreställningsförmåga

Vi tror att barnet med dessa kompetenser kommer att ha gynnsamma förutsättningar och vara väl förberedda att mötas och leva i en föränderlig omvärld.

Barnet vill skaffa sig egen kunskap tillsammans med andra barn men även med vuxna. Det som driver barnet till kunskap är nyfikenheten och viljan att prova på och försöka själv eller i samspel med andra. Får barnet utlopp för sin nyfikenhet och möjlighet att skapa efter sin egen förmåga, vågar de anta allt större utmaningar. Därför måste vi i förskolan ha en tillåtande, lustfylld och undersökande miljö och en atmosfär som får barnet att våga och vilja. Vi pedagoger ska skapa de förutsättningar barnen behöver för att kunna mötas i samarbete. Det vill säga vara regissörer i verksamheten genom att erbjuda, planera, utmana, medforsa, ge tillbaka, fördjupa och följa upp.

Barnet märker tidigt i livet vilka människor som lyssnar och tar dess tankar på allvar. Gör vi det vågar barnet ha sina egna åsikter och tankar, det vågar vara olik och lita på sina egna erfarenheter. Barnets nyfikenhet driver det att handla själv. Genom det egna undersökandet och upptäckandet skaffar det sig egna kunskaper som ger aha-upplevelser och en allt större förståelse för hur saker och ting hänger samman. Barnet lär sig att det finns olika lösningar och att människor tänker olika. Vi pedagoger behöver skapa förutsättningar för barnen att bli aktivt lyssnande till varandra. Att både bli lyssnad till och berättad för.

Spännvidden mellan barns kunskaper i barngruppen är ofta stor. För att utmana och använda barnets kunskaper och egenskaper ska pedagogerna ordna situationer där barnen kan lära av varandra. Vi kan medvetet använda oss av den proximala zonen, som är det utrymme som ger möjlighet att se, ta in och lära nytt av andra individer. Barnens samtal med varandra, de åsikter och förslag som något barn har ger de utmaningar som behövs för att utveckla tankeprocesserna hos andra barn. I en sådan konstellation upptäcker barnet att det kan ta reda på och lära sig saker utan att ta hjälp ifrån vuxna.

Pedagogerna ska utifrån Lev Vygotskijs (pedagog, psykolog och filosof 1896 – 1934) fyra aktiviteter forma sin praktik. Dessa fyra aktiviteter är: interaktion/samspel, rum/miljö, verktyg/material och kreativitet/fantasi vilket omfattar barnens teorier och hypoteser.

Vår uppgift är att ge barnet redskap att möta den värld de lever i nu och den framtid de ska leva i, därför ska vi ge barnet möjlighet:

- **Att utveckla sin inneboende nyfikenhet, fantasi och kreativitet och föreställningsförmåga**
 - se barnet som ett subjekt som får ta tillvara alla sina förmågor
 - se barnen som resurser för varandra
- **Att få vara i en verksamhet som är utmanande och där barnets möjligheter att utforska, upptäcka och förundras är ledord.**

- låta barnet få möjlighet att reflektera över sitt eget och varandras lärande, använda pedagogisk dokumentation som metod
 - erbjuda en föränderlig miljö som lockar till nya upptäckter och utmaningar
 - utmana barnets tankar genom att låta barnet möta sig själv och andra i utmaningar och dilemman
 - se barnet som medkonstruktör i sitt eget lärande
- **Att tillsammans med sina kamrater få utveckla sin självständighet och kommunikationsförmåga i ett demokratiskt förhållningssätt.**
 - se det kompetenta barnet
 - skapa miljöer som ger möjligheter
 - samtala, lyssna och stödja barnet i sin socialisering/samarbetsförmåga
 - förhandling och möten barn emellan är viktigt eftersom empatisk förmåga utvecklas i det vardagliga samspelet människor emellan
 - låta barnet få välja eller välja bort i olika situationer
 - dela kunskap, lära av varandra, dela kompetens
 - respektera barnets åsikter
 - låta barnet få påverka så långt det är möjligt
 - låta barnet få ta eget ansvar
 - låta barnen vara med att trösta, ta hand om och hjälpa varandra
- **Att erövra kunskaper och färdigheter genom lek, språk och lustfyllt lärande.**
 - iordningställa miljön efter barnens behov för att leken ska utvecklas
 - skapa så många språksituationer som möjligt i form av samtal, rim och ramsor, sagor, sånger, drama, rytm och skapande i olika former för att kunna kommunicera, utveckla och omsätta sina erfarenheter i användbara kunskaper.

Denna syn på barnet kräver pedagoger som:

- **Är nyfikna genom att:**
 - vara nyfiken på barnet och dess frågor
 - vara nyfiken att lära sig mera
 - förundras istället för att förfäras
 - se möjligheter istället för hinder
 - ställa sig varförfrågor
- **Är väl medvetna om målen:**
 - i läroplanen för förskolan, Lpfö 98/10
 - i Wåga & Wiljas arbetsplan
 - Wåga & Wiljas värden: Subjekt, Skillnad, Ömsesidigt beroende, Lärande som förändring
- **Är medforskande genom att:**
 - inta barnets perspektiv
 - tolka och fundera på hur barnet tänker utan att tro att tolkningen man gör är den enda sanningen
 - organisera smågrupper
 - stödja barnet i dess lärande och erövrande av omvärlden genom att erbjuda nya utmaningar och frågeställningar
 - ställa så kallade öppna frågor till barnen, frågor utan givna svar
 - ge tillbaka barnets svar för att säkerställa att vi förstått barnet
 - arbeta projekterande
 - formulera många hypoteser för sig själv

- **Har en medveten människosyn genom att:**
 - regelbundet fundera kring sina värderingar i relation till Wåga & Wiljas värden
 - göra egna ställningstaganden och prata för dem
 - vara öppen för andras ställningstaganden
 - vara villig att reflektera
 - våga ändra sig likväl som att våga bjuda motstånd
 - våga släppa rädslor och måsten och annat som hindrar
 - ha mod att stå på barnets sida
 - ha insikt om att hon är med och bygger framtiden
 - visa intresse för och följa samhällsdebatten med ifrågasättande hållning

- **Har ett förhållningssätt som präglas av att:**
 - sätta barnet i främsta rummet
 - vara lyhörd, ärligt nyfiken och engagerad
 - ge barnet värme och generositet utan att ställa villkor
 - möta barnet i förhandling och dialog
 - reflektera över sin betydelse och makt i sammanhanget
 - försöka tolka barnet utifrån barnets verklighetsuppfattning, den "värld" barnet utgår ifrån
 - se barnet som en människa som har rätt att mötas med respekt, empati och omsorg
 - tänka utifrån "När du vill möta någon på riktigt, känn då först efter hur du själv vill bli bemött, känn så efter hur hon vill bli bemött, samtala om saken och kom överens!" Lars H Gustafsson

- **Har självkänedom genom att:**
 - våga lära av och använda sina arbetskamrater som "speglar och bollplank"
 - ha insikt om sin egen roll som pedagog och hur den påverkar barnet
 - våga använda videokamera i praktiskt arbete som sedan ska leda till analys och reflektion då det gäller arbetssätt och metoder

- **Har gedigen kunskap om barn genom att:**
 - läsa facklitteratur, ta del av andras teorier
 - ta emot handledning
 - lära sig mer av barnet genom regelbunden dokumentation och reflektion
 - ta ansvar för inventering av eget behov av fortbildning

PEDAGOGERS RÄTTIGHETER

Det är pedagogernas rättighet att få arbeta på en förskola där vår grundinställning är att vi hela tiden strävar efter att vara en lärande organisation som stimulerar pedagoger till lärande och kompetensutveckling. Det är den enskildes ansvar att ta aktiv del i det kooperativa, att vara med och skapa kollektiva erfarenheter, som blir en resurs för hela organisationen.

En organisation där:

- Det är du själv som pedagog som sätter gränser för hur långt du vill gå i din egen utveckling
- Delaktighet är en rättighet men också en skyldighet som ger förutsättningar och ansvar för ett aktivt deltagande i förändringsprocesser och utvecklingsarbetet
- Medinflytande är en naturlig del i arbetet och kommunikationen/dialogen präglas av tydlighet, öppenhet och ömsesidig respekt

Det är pedagogernas rättighet att få arbeta i en organisation med tydlighet och struktur vad gäller uppdrag, roller och stöd. Därför har vi på våra förskolor följande rollbeskrivningar:

Avdelningspedagogernas arbetsuppgifter

På våra förskolor har vi avdelningspedagoger med förskollärary- eller barnskötarutbildning.

Arbetsuppgifterna är:

- **Administrativt**
 - månadsjournaler
 - veckobrev
 - informationsrutiner
 - enkätuppföljningar
 - semesterplanering, pedagoger/barn
 - vikarieplanering
- **Praktiskt**
 - inventering av miljö & material, hur miljön stödjer barnens lärande
 - plocka fram och iordningställa utemiljön
 - iordningställa innemiljön vid flera tillfällen per dag
 - ansvar för olika utrymmen och aktivitetshörnor i inne och utemiljön
 - materialinventering, fylla på, underhålla och köpa in
 - meddela antalet barn till köket
- **Pedagogiskt**
 - bärare av Wåga & Viljas värden
 - pedagogiska ställningstaganden och terminssammanfattningar, avdelningarnas och Wåga & Viljas utvecklingsplan
 - arbeta mot de uppsatta målen
 - reflektera över verksamheten: Vad? Hur? När? Varför? Vem/Vilka?
 - dokumentera barnets lärprocesser
 - barnens pärmar
 - projekt
 - samlingar/möten

- olika aktiviteter som skog, rörelse, musik, dans och drama med mera
- blöjbyten, toalett och hygienrutiner
- måltidssituationer
- på/avklädning
- vila/sovrutiner
- inskolning
- handledning av vikarier, utbildade och studenter/elever
- specialuppdrag kring barn med särskilda rättigheter
- ingå i nätverksgrupper som utvecklar olika pedagogiska områden
- dagliga samtal med föräldrarna
- utvecklingssamtal
- föräldramöten
- skapa förutsättningar för familjernas medskapande i verksamheten
- ansvar för organiserandet och utvecklandet av miljö, material och pedagogik utomhus.

Avdelningsansvarig lärare ingår i ledningsgruppen på respektive förskola

Läraren har ett övergripande ansvar för att arbetslaget lever upp till Skollagen, Lpfö 98/10, arbetsplanens intentioner samt övriga måldokument. Läraren har ett *särskilt ansvar* för att den pedagogiska verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Läraren ansvarar även för att de olika arbetsuppgifterna och rollerna fördelas i arbetslaget. Arbetsuppgifter kan delegeras inom arbetslaget men den avdelningsansvariga läraren som är ytterst ansvarig för arbetsuppgiften.

Avdelningsansvarig lärares arbetsuppgifter:

Länken mellan förskolans ledningsgrupp och avdelning

- Informationsbärare
- Ansvara för husmötet
- Huvudansvara för att pedagogiska samtal förs i arbetslaget
- Hålla ihop avdelningens frågor och tankar
- Vissa administrativa arbetsuppgifter
- Handleda studenter
- Huvudansvara för att avdelningsarbetet organiseras på bästa sätt, inta ett så kallat helikopterperspektiv

Huvudansvar:

- För barns utveckling och lärande
- För att leda och organisera arbete på ett sådant sätt så att en trygg lärande miljö skapas för avdelningskonferenserna
- För att gemensam reflektion kommer till stånd
- För avdelningens pedagogiska dokumentation
- För avdelningspärmarna och barnens pärmar
- För avdelningens pedagogiska miljö
- För familjernas medskapande i verksamheten
- För att utvecklingssamtalen planeras och genomförs efter Wåga & Wiljas modell
- För upplägg och innehåll av föräldramöten

- För att ge återkopplingar till respektive chef några gånger per termin
- För att avdelningens pedagogiska ställningstaganden och terminssammanfattning, PS/TS, skrivs
- För att projektarbetet framskrider
- För att cirkeln ”projekterande arbetssätt” används som reflektionsverktyg
- För att väcka tankar och diskussioner kring pedagogik, förhållningssätt och Wåga & Wiljas värden
- För att regelbundet följa upp avdelningens arbete med förskolans likabehandlingsplan

Kökspedagog

På varje förskola arbetar två eller tre kökspedagoger. Minst en av dem har kock- eller kokerskeutbildning och därmed huvudansvaret för matlagningen.

Kökspedagogerna har ansvar för att:

- Laga näringsriktig kost, till största delen av råvaror
- Planera matsedel
- Beställning av matvaror samt hygienartiklar
- Förberedelse och efterarbete i matsalarna
- Samarbeta med 1 och 2-årspedagogerna kring måltiderna
- Öppning och mottagandet av de tidigaste barnen på avdelning, fram till 7.30
- Har pedagogiskt ansvar att arbeta med barn från 5-årsavdelningen för att baka, duka och skriva matsedel
- Tvätta, torka och vika tvätt
- Förbereda fikavagn inför studiebesök, föräldramöten, kurser och pedagogmöten

Ateljéristans uppdrag

Ateljéristan arbetar i ateljéerna på våra förskolor. Ateljéristan har ett särskilt ansvar för ”de 100 språken”.

Deras uppdrag är att:

- Reflektera tillsammans med pedagoger och pedagogista kring projekterandet och övrig praktik, problematisera och utmana.
- Iordningställa, underhålla och utveckla de stora ateljéerna
- Arbeta med estetiska läroprocesser så att barnen får möjlighet till ett fördjupat lärande genom många olika språk, intryck och uttryck
- Använda pedagogisk dokumentation som verktyg för att följa, utveckla och synliggöra barnens läroprocesser
- Genomföra miljöronder och inspirera till utveckling av miljö, material och utmaningar till barnen i avdelningarnas miniateljéer
- I samarbete med pedagogista driva planering och utställningar i offentliga miljöer
- Ansvara för planering och upplägg av Förskolans Dag i samarbete med avdelningspedagoger

Pedagogistans uppdrag

Pedagogista är italienska och översätts bäst med termen pedagogisk ledare. Pedagogistan har ett särskilt ansvar för den pedagogiska inriktningen och utvecklingen.

Pedagogistan har ett särskilt ansvar för att i samarbete med de olika arbetslagen;

- Driva och följa upp det pedagogiska arbetet i enlighet med Läroplanens mål, riktlinjer och intentioner samt med W & W Arbetsplan
- Med pedagogiska dokumentationer som underlag koppla och underhålla teorier, värden, visioner och likabehandling till projekterandet och övriga praktiken.
- Reflektera tillsammans med pedagoger kring projekterandet och övrig praktik, problematisera och utmana.
- Inventera barnens pärmar, projektvägg och projektpärm
- Stödja pedagogerna i användandet av miljön som den 3:e pedagogen i samarbete med ateljéristan
- Följa upp att Wåga & Wiljas värde ord synliggörs på avdelningarna och i verksamheten
- Följa och utveckla avdelningens pedagogiska år
- Följa och följa upp Ps & Ts processen under terminen
- Följa upp att arbetslagen använder sig av olika redskap/artefakter/verktyg i barnens undersökande och upptäckande
- Planera inför föräldrasamtal, föräldramöten, öppet hus, introduktion för nya familjer, introduktion för nya 1-årspedagoger och att övriga samtal kopplade till familjerna genomförs
- Se till att struktur och organisation på avdelningarna fungerar

Övriga arbetsuppgifter:

- Sammanbinda Wåga & Wiljas enheter med varandra och omvärlden
- Läsa veckobrev
- Planera pedagogmöten (PM), vara med på arbetslagskonferenser (ALK) och följa upp studiedagar
- Följa upp likabehandlingsarbetet på avdelningarna, bevaka och värna
- Gå i dialog med ateljéristan kring projekt, pedagogisk dokumentation, miljö, förskolans dag och litteratur
- Leda pedagogiska samtal
- Tillföra ny litteratur till arbetslagen, bevaka ny forskning
- Uppmuntra och vara ett stöd till pedagogerna
- Delta vid olika möten med chefer och avdelningsansvariga
- Revidera/tillföra nya arbetsdokument såsom arbetsplaner, utvecklingsdokument, policy, mallar och reflektionsverktyg
- Arrangera kurser, föreläsningar och studiebesök för Wåga & Wiljas Wisdom
- Tillsammans med cheferna sammanställa företagets kvalitetsredovisning
- Analys och resultatuppföljning av den årliga föräldraenkäten

Förskolechefen

- Har ett verksamhetsansvar
- Ska leda och fördela arbetet
- Har budgetansvar
- Har ansvar för lokaler och utrustning

Har till uppgift att:

- Undersöka arbetsförhållanden såsom fysiska, psykosociala samt organisatoriska förhållanden
- Bedöma risker för ohälsa och olycksfall
- Vidta åtgärder för att förebygga ohälsa och olycksfall
- Följa upp att vidtagna åtgärder har haft avsett resultat

Genom att:

- Regelbundet närvara på arbetsplatsen
- Förskolecheferna tillsammans varje höst har utvecklingssamtal med pedagogerna avdelningsvis
- Förskolecheferna har individuella utvecklingssamtal under vårterminen
- Varje vår efter alla samtal ha en gemensam genomgång av SAM (Systematisk Arbetsmiljö Arbete)
- Varje höst gå skyddsronder
- Varje vår se till att skydds ronderna har följts upp och åtgärdats
- Varje vår ta fram konkreta mål för arbetsmiljön
- Introducera nyanställda

Som stöd till cheferna har Wåga & Wilja pedagogiska utvecklingsgruppen, ledningsgruppen på varje förskola och samverkansgruppen.

En rättighet för pedagoger är också att få möjlighet till att utvecklas i nära dialog med sina kollegor.

Därför har vi:

- Pedagogiska samtalsforum på våra förskolor
- Nätverk mellan förskolorna
- Mentorskap pedagoger emellan
- Introduktionsmentorskap för nyanställda pedagoger
- Utbildning för nyanställda
- Dokumentations- och reflektionstid
- Stöd av chefer, ateljépedagoger och pedagogistor
- Handledning
- Möjlighet att få arbeta med egna projekt
- Kurser i pedagogisk dokumentation

För att alla pedagoger och vikarier skall bli insatta i vår praktik och metodik bär alla ett enskilt och gemensamt ansvar att beskriva och tydliggöra förskolans verksamhet och kultur. På varje avdelning ska det finnas en pärm med viktiga dokument som arbetsplan, läroplan för förskolan och handlingsplaner med flera.

För att nå öppenhet och kunskapsutbyte skall vi sträva mot ökad generositet oss emellan där vi lyfter fram varandra och varandras goda exempel.

FÖRÄLDRARS RÄTTIGHETER TILLIKA PEDAGOGERS SKYLDIGHETER

Grunden för en bra relation mellan familjerna och förskolan läggs i inskolningen. Ansvaret för relationen vilar på pedagogerna. Under inskolningen ska vi introducera föräldrarna till vår verksamhet och tydligt beskriva förskolans roll och våra mål. Det är en förutsättning för att familjen ska kunna vara med och utvärdera och utveckla verksamheten. Wåga & Wilja ska verka för att familjerna ska se förskolan som en mötesplats. Hos oss ska familjen få möta andra familjer och oss pedagoger, för att dela erfarenheter och berika varandra med olika tankar och frågor.

Ansvaret vilar på varje arbetslag att i öppenhet och ömsesidighet, skapa en allians så att en god kultur och anda på avdelningen och på förskolan växer fram. Vi har en särskild förväntan att föräldrar är aktivt deltagande i utvecklingssamtal och på föräldramöten.

Utvecklingssamtal

Utvecklingssamtal med barnets föräldrar planeras in under augusti och januari. Föräldrarna ska erbjudas att ta del av avdelningarnas dokument med pedagogiska ställningstaganden och terminssammanfattning samt dokumentationer ur barnets pärm inför utvecklingssamtalen. Utvecklingssamtalen ska syfta framåt, fokus ska vara på barnets lärande i relation till kamrater, miljö och material utifrån de förutsättningar barnet fått. Det är barnets lärande som ska följas upp och verksamheten som ska utvecklas och utvärderas. Samtalet är ett ömsesidigt utbyte mellan 2-3 parter, föräldrar, barnet och pedagogen. Det är den avdelningsansvariga pedagogen som i dialog med chef och/el pedagogista avgör vilka i arbetslaget som håller i utvecklingssamtalen.

Från tre års ålder är barnet med under en del av samtalet. Femåringars föräldrar inbjuds även till ett avslutningssamtal i maj/juni. De kan också ske i liten grupp där några barn och deras föräldrar samt avdelningspedagog möts för dialog och reflektion kring den ”gångna” förskoletiden. Som stöd för pedagogens planering, genomförande, utvärdering samt uppföljning av utvecklingssamtalen finns två underlag i Wåga & Wiljas dokumentmapp i datorn, ”Wåga & Wiljas underlag för utvecklingssamtal” och ”Utvecklingssamtalssammanställning.”

Föräldramöten

I september och februari bjuder vi in till föräldramöte.

Innan dess har vi sammanfattat utvecklingssamtalen, som kompletterar de ställningstaganden pedagogerna har tagit för det fortsatta arbetet i barngruppen. Innehållet är av varierande karaktär och ska anknyta till verksamheten och ge föräldrarna möjlighet till insyn, delaktighet och möjlighet att påverka. Föräldrarna ska också ges möjlighet att komma med önskemål och synpunkter om innehållet för mötet.

Det är också föräldrars och familjers rättighet att få bli medskapande i förskolan genom delaktighet och inflytande i:

- **Öppet hus**, introduktion till förskolan
- **Inskolningssamtal**, syftet med samtalet är att lära känna barnet och familjen
- **Uppföljningssamtal** en tid efter inskolningsperioden
- **Arbetskvällar**, fokus på utveckling av förskolans miljö inne/ute
- **Föräldraråd**, länk mellan familjerna, förskolan och beställarkansliet
- **Veckobrev**
- **Pedagogiska dokumentationer**: på väggar, barnens pärmar, projektpärmar
- **Familjefrukostar**, drop-in-fika, pick-nick, knytkalas mm.
- **Wåga & Wilja-bladet**, information från cheferna
- **Daglig dialog** vid lämning/hämtning
- **Uppmuntra varje förälder att se sitt barns sammanhang**, dvs. alla barn i gruppen
- **Avdelningens pedagogiska ställningstaganden, uppföljning och utvärdering av verksamheten genom terminssammanfattningar (Ps/Ts)**
- **Barn visar och berättarmöten**
- **Utvärdering av den pedagogiska verksamheten och likabehandlingsarbetet**
- **Förskolans Dag**, fest och utställning av verksamhetsåret
- **Vid studiebesök och föräldramöten för nya föräldrar på Wåga & Wilja**, berätta ur ett föräldraperspektiv
- **Ta emot studiebesök av barngrupper** på sin egen arbetsplats eller komma till förskolan för att berätta om sitt yrke/intressen för barnen.

Förskolorna skall alltid vara ”öppen” för föräldrar som vill engagera sig eller delta i vår verksamhet.

Veckobrevens syfte och innehåll

Veckobreven är en mycket viktig kanal till familjerna för Wåga & Wilja därför är det viktigt att vi reflekterar över dem och ständigt tänker hur vi kan utveckla och fördjupa dem.

Syfte: Att göra familjerna mer medskapande, ge fler inblickar i verksamheten och barnens läroprocesser genom att synliggöra förskolans 100 språklighet och arbetet kring likabehandling. Vi sätter ord på vår verksamhet utifrån förskolans uppdrag. Veckobreven blir också ett underlag för PS och TS.

Innehåll: Beskriva konkreta händelser av hur förskolan blir ett komplement till hemmet och göra pedagogiska reflektioner för att synliggöra det. Tydliggöra barnets meningsskapande i samspel med andra barn, miljö och material - kopplat till Wåga & Wiljas värden, Arbetsplanen, Lpfö 98/10 och andras teorier.

Frågor att reflektera kring i arbetslaget:

- Innehåll och form, vems ansvar att skriva och när?
- Prova att skriva breven på olika sätt, reflektera och utvärdera!
- Aktivt bevaka, underhålla, utvärdera, variera fokus/ vad lägger vi fokus på ex likabehandlingsarbetet.
- Synliggöra individ och grupp/ En god balans mellan individ och grupp
- Nämna barnen vid namn eller beskriva anonymt? Fördelar? Nackdelar?

- Checklista – Nämner vi barnen vid namn är det viktigt att kontrollera så att alla barn omnämns kontinuerligt likaså bilder på barnen.
- Hur uppmuntrar vi föräldrarna till att reflektera tillbaka till oss, ge feedback?
- Innan vi skickar breven ska alla i arbetslaget ha läst och reflekterat. Ju fler som läser desto fler reflektioner och dimensioner till händelserna!
- Alla veckobrev ska sparas under barngruppens förskoletid genom att sättas i en pärm, arkiveras på CD eller extern hårddisk.

Sommaruppgift till familjerna

Familjerna bjuds in till att medskapas i förskoleverksamheten genom att de ombeds göra en uppgift under sommaren.

Syfte: Uppgiften utgår från det barnen visat intresse för under våren och det pedagogerna tänker kan bli en bra start på höstterminens första 6 till 8 veckor.

Sommaruppgiften länkar samman våren med hösten och hemmet med förskolan under sommarledigheten. När barnen kommer tillbaka till förskolan är det material de har med sig en bra utgångspunkt för dem att berätta om vilka erfarenheter och minnen de har kring det de har med sig.

Innehåll: Sommaruppgiften beslutar varje avdelning över om i samarbete med pedagogerna. Pedagogerna väljer en sommaruppgift som de tror kan bli en bra ingång i projekterandet under höstterminen. Sommaruppgifterna till familjerna handlar vanligtvis om något barnen ska ta med, utifrån en frågeställning, ett föremål eller några fotografier.

Pedagogernas mottagande av sommaruppgiften:

När barnen kommer tillbaka till förskolan med sin sommaruppgift ska pedagogerna ge barnen förutsättningar att kommunicera sina upplevelser, intryck, tankar och teorier på många olika sätt vid flera olika tillfällen. Pedagogerna ska utmana barnen genom olika arbetsuppgifter och ett projekterande i barngruppen kan växa fram

Mottagandet av nya familjer

Öppet hus

Planeras in under maj/ juni månad för nya familjer

Syftet är att:

- Ge möjlighet för nya föräldrar och barn att ta del av vår verksamhet under dagtid.
- Ge möjlighet att lära känna andra föräldrar.

Föräldramöte

Planeras in under maj/juni månad för nya familjer.

Syftet är att:

- Beskriva vår verksamhet.
- Visa presentera lokalerna.
- Presentera inskolningsmodellen, att barnen vänjs in till varandra, miljön, pedagogerna och verksamheten.
- Beskriva föräldrarnas hållning under inskolningen.

Inskolningssamtal

Planeras in i maj/juni eller augusti.

Syftet med samtalet är att lära känna barnet och familjen.

- Föräldern berättar om sitt barn och familjens eventuella traditioner, trosuppfattning och kultur
- Vi berättar om inskolningstiden.

Uppföljningssamtal

Planeras in i september/oktober med de nya familjerna. Samtalen sker i grupp, syftet är att utvärdera inskolningen och återkoppla till föräldrarnas förväntningar.

Arbetskvällar

Genom familjernas insats ”bygger vi broar” mellan hem och förskola.

- Barnen uppskattar att deras föräldrar ”lämnat spår” efter sig på förskolan
- Familjerna får möjlighet att ta ansvar för barnets ute och innemiljö
- Familjerna får kontakt med varandra på ytterligare ett sätt

Föräldraråd

I föräldrarådet ingår våra två chefer samt föräldrarepresentanter från varje avdelning på våra fyra förskolor. Föräldrarådet är ett diskussions- och informationsforum till för att lyfta viktiga och aktuella frågor för verksamheten.

Föräldrarådet är:

- Länken mellan förskolan och de övriga föräldrarna
- Länken mellan förskolan och beställarkansliet
- Möjligheten att lyfta frågor som berör allas våra barn
- ”Bollplank” för cheferna

MILJÖN SOM DEN TREDJE PEDAGOGEN

Miljön ska möta det kompetenta barnet. Vi erbjuder en miljö där barnet kan utforska, upptäcka och uppleva koncentration - den ska vara inspirerande, engagerande, utmanande, rolig och lärorik. För att uppnå detta krävs en ständigt pågående reflektion och dialog omkring miljön, att den är föränderlig i takt med barnens utveckling och lärande. Inne och ute/ estetik/ateljékultur. Ett gemensamt val av material i huset är nödvändigt för att kunna se till att barnen får nya utmaningar när de växer.

Utgångspunkten för miljöns utformning måste alltid vara den egna barngruppen. Vi ska titta på hur varje enskilt barn och hur hela barngruppen använder sig av miljön. Vi ska också titta på var de befinner sig, just nu, i sitt lärande och hur vi kan ändra i miljön för att främja det. Vi har tagit ställning för vissa hörnor som alltid ska finnas på alla avdelningar, så kallade ”K märkta” hörnor. Det är aktivitetsplatser för måleri, rita- klippa- klistra, lera och bygg- konstruktion. Det är vårt ansvar att kontinuerligt fundera kring vilka tillägg vi kan göra för att tillgodose och utmana barnen i deras utveckling.

Vi ska skapa en miljö med demokratisk atmosfär där barnet känner samhörighet och glädje av samarbete. Barnen ska ges möjlighet till mötesplatser där de kan läsa böcker, lyssna på musik, lägga pussel, spela spel, bygga eller skapa enskilt eller i samspel med varandra. Detta för att inte bli avbrutna i sin koncentration.

Aktivitetshörnorna ska vara tydliga i förskolans rum, platser som uppmuntrar barnen att välja vad de vill göra samt spontant dela upp sig i mindre grupper. Materialet ska vara lätt tillgängligt för barnen så att de ges möjlighet att vara självständiga i miljön.

Det är viktigt att vi skapar en miljö med möjligheter och variation. Som komplement till traditionella konstruktionsmaterial, som klossar och Lego i bygg- och konstruktionshörnan, ska vi tillföra olika typer av annat material, exempelvis rör, slangar, trattar, stenar, plattor, tygstycken, djur, dockor, figurer med mera.

Med en tydlig miljö får barnen frihet att själv bestämma och påverka vad de vill göra. Att iordningställa miljön några gånger under dagen tillsammans med barnen är en förutsättning för att tydlighet och möjlighet i miljön ska behållas. Varje dag ska pedagogerna se till att miljön ser lockande ut till nästa dag, så att förskolan blir mer inbjudande och välkomnande.

Att se på miljön med barnens ögon gör det lättare för oss att överraska dem med något nytt och spännande. Det kan vara att lägga fram några bilderböcker, eller ställa fram färg, penslar och papper tillsammans med arrangemang av olika föremål i form av ett stilleben innan barnen anländer till förskolan. Detta för att inspirera och utmana barnen. Vi kan också se hur de tar sig an materialet och fånga de stunderna i dokumentationer.

Miljön ska vara estetisk och sinnlig för att locka fram nyfikenheten, lusten och kreativiteten hos barnet. Det ska finnas tillgång till möten med musik, färg, form, konst och litteratur för att ge barnen tillgång till hundra och åter hundra språk. Viktigt är att hela tiden ifrågasätta miljön, lever den upp till det barnet behöver? Vi ska visa barnet och oss själva respekt och hänsyn genom att förbereda material inför ett arbetspass. Lika viktigt är att iordningställa efter avslutat arbete. Vi måste komma ihåg att miljön på förskolan är en lekplats, mötesplats och arbetsplats för barnen, föräldrarna och oss.

För att uppnå detta krävs att pedagogen är:

- **Introduktör**, hjälper/visar barnet rummet och materialets användning
- **Observatör**, ser hur varje barn samspelar med miljö och material, samt hur vi eller kamrater kan utmana det
- **Inspiratör**, locka barnet att vidga sina vyer - stötta barnets nyfikenhet och lust, så det kan gå vidare i sin kreativitet
- **Utmanare**, ge meningsfulla uppgifter
- **Beskyddare**, ser till att barnet inte blir stört i sin lek och att det får de ytor som behövs
- **Samordnare/regissör**, hjälper barnen att ordna sig i lagom stora grupper och använda hela avdelningen genom att sprida ut sig
- **Materialanskaffare**, tar ansvar för att det finns en blandning av gammalt välkänt material och nytt som är spännande och utmanande
- **Förebild**, iordningställandet av miljön bör ingå som en del av leken, barnet ska kunna sortera tillbaka materialet. Var sak på sin plats.
- **Informatör**, kunna förmedla till föräldrarna att miljön har stor betydelse för barnet. Miljön, materialet och barngruppen är mycket viktig när det gäller barnets utveckling

I förskolans läroplan står det att vi i vår verksamhet ska ge utrymme för barnets egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande inomhus och utomhus.

Om materialet börjar gå på turné, är det pedagogens uppgift att observera vilket material barnet efterlyser och tillföra det som uppenbarligen saknas, exempelvis ”mat” i hemvrån eller dekorationer till konstruktionsleken, så kallat gränsöverskridande material som kan få flera användningsområden.

PEDAGOGISK DOKUMENTATION

I vårt arbete med barnen ska den pedagogiska dokumentationen vara en grund. Genom den synliggör vi barnets tankar, funderingar och barnets väg till kunskap, den pedagogiska processen. Arbetsmetoden kräver att vi pedagoger behöver börja med oss själva och vårt eget förhållningssätt till barnet. Det är ett förhållningssätt där de vuxnas frågor och lyssnande bygger på en genuin nyfikenhet på hur barnet tänker. Vi lyssnar uppmärksamt, sammanfattar och bekräftar de teorier barnet har. Vi ska skapa förutsättningar för att barnet ska kunna genomföra sina idéer och göra nya upptäckter samt delge och ta del av kamraternas. Vi ska ge barnet nya erfarenheter och nya intryck för att det ska utvecklas. Barnet ska ges tid och utrymme för sitt utforskande. De ska få upprepade och variationsrika tillfällen att undersöka olika uttrycksformer, begrepp, fenomen och material så att deras erfarenheter kan utvecklas till användbara kunskaper. Vi ska ge barnet möjligheter till många uttrycksätt där barnet får använda alla sina sinnen - ett barn har hundra språk!

Kompletterande frågor till "tårtbit" 2:

- Vad gör barnen?
- Vad säger barnen?
- Hur kommunicerar barnen med varandra/materialet?
- Vilka strategier har barnet/barnen?

För att pedagogisk dokumentation ska bli ett förhållningssätt krävs det att pedagogerna observerar, dokumenterar, formulerar frågor, tolkar/analyserar, reflekterar och låter det inspirera och utvecklas till nya frågor och utmaningar. Arbetet pågår i samspel med barnet, barnet är med och reflekterar över sitt eget och andras lärande.

Pedagogiska blir observationerna och dokumentationen först när pedagogen tillsammans med andra barn och pedagoger tolkat, reflekterat kring och försökt förstå vad barnet gjort eller tänkt. I ett sådant reflektionsarbete synliggörs vårt eget sätt att tänka och den pedagogiska processen hos oss själva. Det är här som vi ges möjlighet till förändring och utveckling av den egna pedagogrollen.

Barnet kan också själv dokumentera sina nyvunna kunskaper eller tankar genom att rita, fotografera, berätta med mera. Detta ska inte ersätta pedagogens dokumentation utan vara ett komplement. Vi ska också reflektera tillsammans med barnet, titta på foton, alster och dokumentationer för att återknyta till tidigare erfarenheter och händelser. På så sätt får barnet syn på och blir delaktig i sitt eget lärande och kan utgå från det i sitt fortsatta utforskande.

Syfte med den pedagogiska dokumentationen:

- Synliggöra barnens läroprocesser, i relation till de *100 språkens* perspektiv skapandet, konstruerandet och andra barn
- Synliggöra den pedagogiska processen och tankegångarna hos pedagogen
- Synliggöra och tydliggöra barnets läroprocess för barnet själv, andra barn, barnets föräldrar och pedagoger
- Stärka barnet samt ge det självförtroende och självbild
- Redskap för förändrings- och utvecklingsarbete av yrkesrollen och det pedagogiska arbetet
- Underlag för diskussioner av det pedagogiska arbetet

Förutsättningar för den pedagogiska dokumentationen:

- Organisation, hur organiserar vi oss, hur delar vi barngruppen så att barnen får möta så många olika sammanhang som möjligt?
- Tid, schemalagd tid och småstunder måste tas tillvara!
- Andra pedagoger och föräldrar, det är i reflektandet tankarna utvecklas!

Metoder för pedagogisk dokumentation:

- Välja verktyg. Digitalkamera, videokamera, papper och penna el. bandspelare
- Dokumentera på A4-papper för att underlätta insättande i pärmar
- Välja gemensamt utskriftsformat, stående, för att underlätta läsandet av dokumentationerna i pärmar.
- Ta fram råmaterial för gemensam reflektion
- Göra dokumentationerna i PowerPoint, för att ha möjligheten att visa dem med storbildskanon på föräldramöte eller pedagogmöte
- Kopiera dokumentationen till barnets pärm samt barngruppens samlings- eller projektpärm
- Låt dokumentationerna växa fram på väggarna
- Reflektera, tolka och analysera med barnen och andra pedagoger
- Skriva ner pedagogernas tankar och processer kring dokumentationen

PEDAGOGEN MÅSTE GÅ STEGET FÖRE FÖR ATT BARNET SKA KUNNA VARA VÄGVISARE

TÄNK PÅ!

Det är viktigt på vilket sätt frågorna ställs för hur barnet kommer att svara.

Viktigt att ge barnen rätt material, bra förutsättningar och tid.

När barnen haft *fritt* en tid behöver de en uppgift.

Viktigt att vi inte bara ser och förundras över barnens kompetenser och upptäckter utan att vi utmanar barnen att tänka och forska vidare.

När barnen använt samma material en tid behöver de en uppgift eller ett dilemma för att utmanas.

Gör överraskande arrangemang så barnen ser möjligheterna i materialet - se vad som händer.

Ge tillbaka dokumentationen till barnet/barnen - så här gjorde du/ni förra gången.

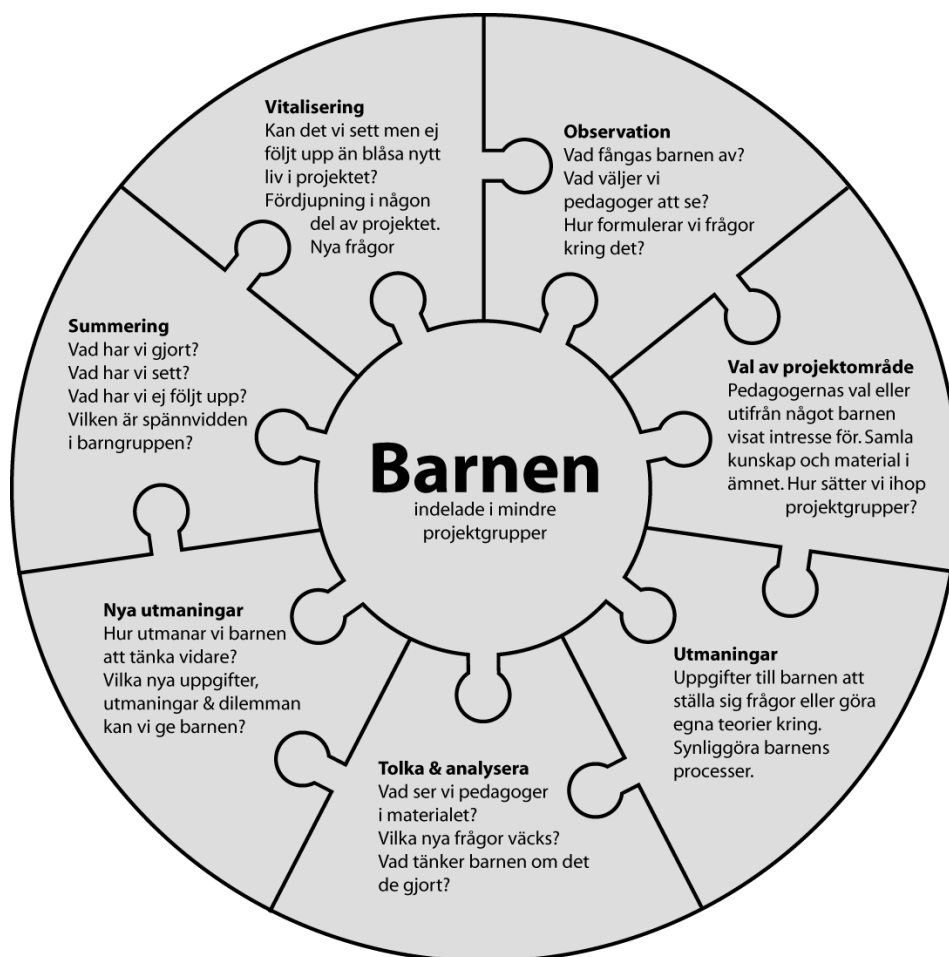
Gör och använd sådant du aldrig gjort förut, det får dig att *vakna* och det får dig att tänka på ett nytt sätt.

Hitta nya infallsvinklar på samma problem.

SÄTT IGÅNG, PRÖVA OCH ÖVA UTIFRÅN DIG SJÄLV OCH HA ROLIGT NÄR DU UTVECKLAS!

PROJEKTERANDE ARBETSSÄTT

Vi ska ha projekterande som arbetsmetod och som grund för den pedagogiska dokumentationen. Det är barnets undersökande, frågor och teorier som ska vara i fokus. Projektets huvudfråga och ämne kan komma från barnen såväl som från oss pedagoger. Valet av projekt ska utgå från de tankar, antaganden och diskussioner barnen har i sitt vardagsliv. Det kan vara projekt som sträcker sig över en lång eller kort tidsperiod. Inför projektets uppstartande är det viktigt att vi pedagoger skapar en relation till ämnet genom att samla kunskap, material; dikter, teorier, sagor, bilder, musik och verktyg som utmanar och underlättar barnens utforskande. Detta för att vi skall få uppslag som gör det möjligt att ställa frågor och utmana barnet. Viktiga är också de observationer, upptäckter och antaganden vi och barnen gör utanför huvudprojektet. Dessa ska vi samla på, för de kan komma att vitalisera det nuvarande projektet eller ligga till grund för kommande projekt. Genom att ha ett vidgat seende på barnens olika strategier, egenskaper och kvalitéer får vi syn på spännvidden i barnens kunskaper i och utanför huvudprojektet. Kunskapen detta ger oss om barnen gör det lättare för oss att dela in barnen i dynamiska projektgrupper.

Inom det projektämne vi väljer, ska vi utifrån barnens intresse välja spår för att fokusera och avgränsa. Vi ska fördjupa genom att smalna av, stanna upp och borra djupare i barnens teorier, detta för att leda barnen och oss vidare mot nya frågor och teorier att undersöka.

Syfte med projekterande arbetssätt:

Att **integrera, blanda, skapa växelverkan mellan verksamhetens alla delar och de 100 språken** – projektet blir oljan som får kuggarna i verksamheten att snurra i en helhet och skapar ett sammanhang.

- Underhålla och väcka nyfikenhet
- Underhålla och skapa lust och glädje
- Vilja veta mer om hur barnet tänker och lär enskilt och i grupp
- Få en relation till och utveckla kunskap kring ämnet, materialen och frågorna
- Ge barnet tillgång till sina egna och kamraternas teorier
- Fördjupa barnens teorier, genom gestaltande/visualiserande och fantiserande i de hundra språkens perspektiv
- Utmana barnen till utveckling, att göra och tänka nytt, så att det blir ett lärande som förändring
- Låta barnen brottas med dilemman
- Utmana barnen i de *100 språkens* perspektiv
- Öva sig i förhandling, mötas i olikhet för att se skillnader som en tillgång
- Synliggöra barnets och barnens olikheter och kompetenser
- Tydliggöra demokratiska värderingar i praktiken
- Skapa kooperativa möten mellan barnen
- Ge barnen möjlighet att besjåla och förkroppsliga
- Utmana barnen och oss själva med filosofiska frågor, frågor utan givna svar
- Formulera produktiva frågeställningar- frågor som kan bli undersökningsbara och ge upphov till hypoteser
- Fördjupa oss i och tillsammans med barnen ta reda på och tänka omkring projektämnet
- Göra familjerna medskapande

Förutsättningar för projekterande arbetssätt:

- Vara nyfiken på barnens intressen och teorier
- Vilja veta mer om ett ämne eller en hypotes/teori som vi eller barnen formulerat
- Välja fördjupningsområden inom projektet
- Formulera syfte med projektet
- Ständigt ställa sig frågorna Vad? Hur? och Varför?
- Ordna s.k. happeningar för att *tända barnets ögon* och intresse
- Organisera så att projektarbete i mindre grupper blir möjligt, *grupp i gruppen*
- Se till att projektet kan pågå hela dagen
- Dokumentera tillvägagångssätt och läroprocesser hos barnen
- Tolka dokumentationerna och ställa oss nya frågor
- Utifrån de nya frågorna utmana barnen att tänka vidare
- Ständigt reflektera med sig själv, barnet, kollegor och litteratur

Metoder som underlättar projekterande arbetssätt:

- Dokumentera på A4-papper för att underlätta insättande i pärmar.
- Kopiera dokumentationer efter sammanställningen till projekt- och barnets/barnens pärm.
- Samla observationer och dokumentationer i barngruppens projektpärm.
- Ta tid att tänka, stanna upp och reflektera innan vi går vidare i projektet.

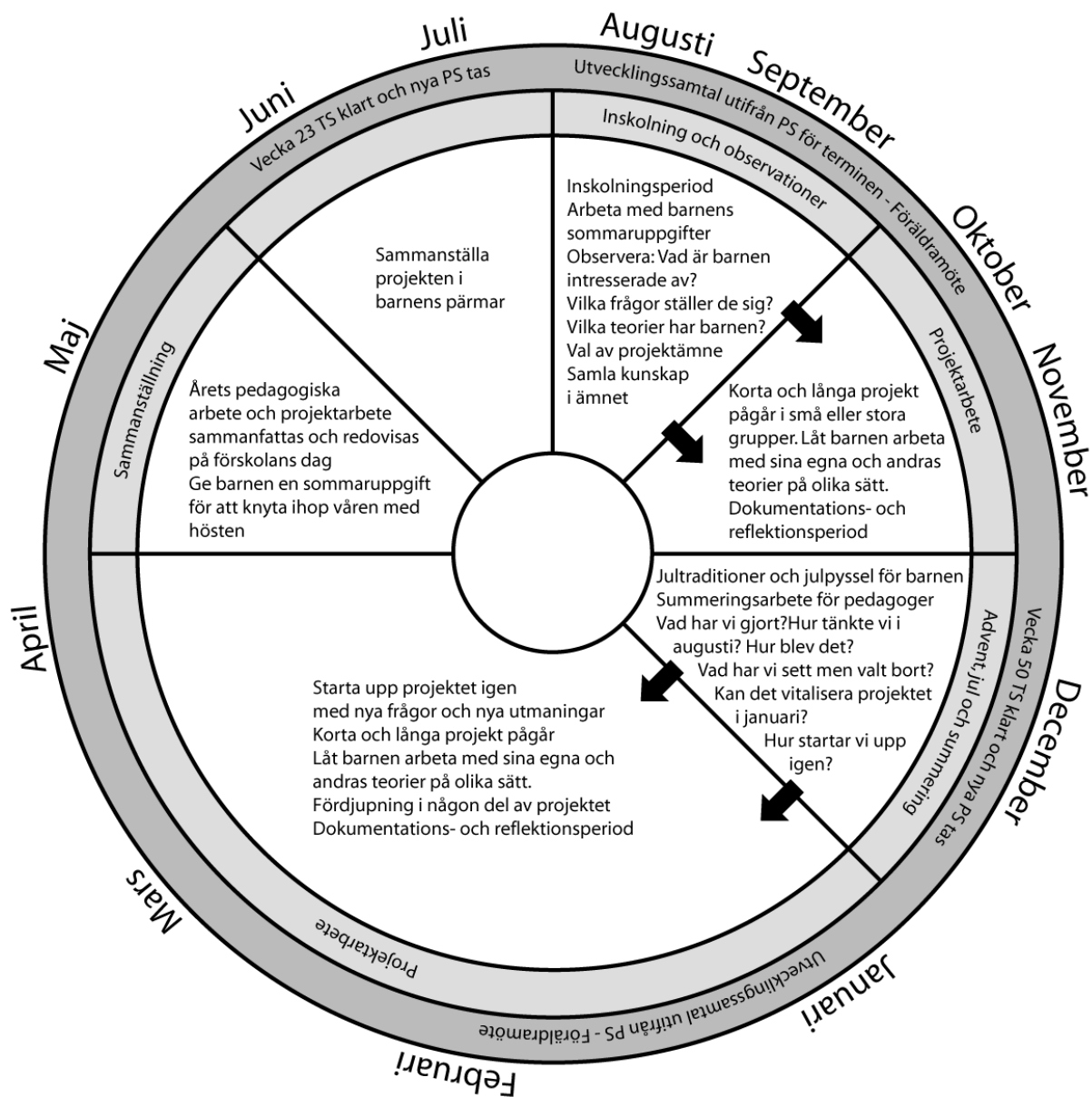
- Skriva ner pedagogernas tankar och processer kring projektets utveckling.
- Använda Lpfö 98/10, vår arbetsplan, andras teorier och litteratur för att hitta kopplingar mellan teori och praktik.

Utvärdera projekt

Det är viktigt att kontinuerligt summera, reflektera och utvärdera projektarbetet. Ställa oss frågor som: Vad har barnen fått större förståelse för, om och genom, projekterandet? Vad har fungerat bra? Vad kunde vi ha gjort annorlunda eller på fler sätt? Vad behöver vi tänka på i kommande projekt?

PEDAGOGISKA ÅRET

Tanken med det pedagogiska året är att skapa en organisation som ger oss pedagoger tid att se barnen vi har just nu. Att hinna planera, dokumentera, reflektera och sammanställa. Det pedagogiska året har ingen början och inget slut. Det blir som en positiv utvecklingspiral framåt!

BARNENS PÄRMAR

Wåga & Wilja:s mål med barnets pärm

Barnets egen pärm visar på barnets utveckling och lärande under förskoletiden. Dokumentationerna i pärmen synliggör barnets utforskande och meningsskapande i relation till sina kamrater, miljö och material och hur de förhandlar, samarbetar och tänker tillsammans. Barnets pärm ska fyllas på kontinuerligt med aktuella dokumentationer. Genom den synliggör vi barnets tankar, funderingar och barnets väg till kunskap - den pedagogiska processen.

Syfte med barnets pärm är att synliggöra barnets läroprocesser för:

- Barnet själv
- Kamraterna
- Föräldrarna
- Pedagogerna
- Pedagogerna i förskoleklassen

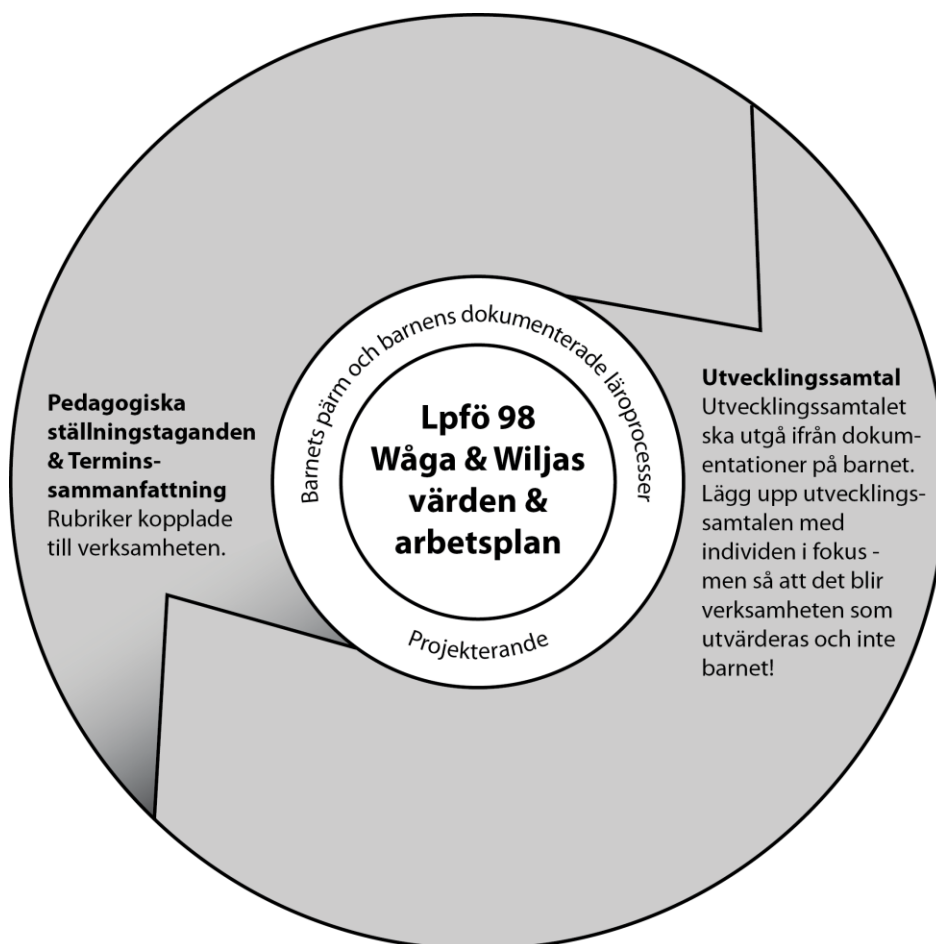
Vid övergång till förskoleklass väljer barnet tillsammans med pedagogerna ut några dokument som synliggör olika läroprocesser. Detta för att barnet skall kunna berätta om vad de gjort och kan för sina nya pedagoger och för att pedagogerna skall få en bild av barnet.

Strävansmål gentemot förskoleklassen:

Att ta med material ur barnets pärm till förskoleklassen kan ses i ett demokratiskt perspektiv. Wåga & Wilja ska arbeta för att alla barn oavsett tidigare förskoleerfarenhet har med sig några dokument till förskoleklassen.

En vision för Wåga & Wilja är att alla barn i framtiden har sin egen pärm, sin historia med sig till förskoleklassen.

UTVÄRDERINGSMODELL AV WÅGA & WILJAS VERKSAMHET SOM STÖD FÖR BARNNS UTVECKLING OCH LÄRANDE I GRUPP

Dokument som ingår i avdelningarnas och Wåga & Wiljas utvärdering av verksamheten:

- **Pedagogiska ställningstaganden** – en planering där *vad- hur-* och *varför* formuleras kring hur vi tänkt oss terminen. Framåtblick, nytänk och hur går vi vidare efter varje stycke i terminssammanfattningen .
- **Terminssammanfattningen** – en sammanställning av terminen som gått – utvärdering av praktiken. Utgå från rubrikerna nedan.
- **Pedagogiska dokumentationer** - För att kunna spegla barnets individuella sammanhang måste dokumentationerna belysa barnets/barngruppens lärandeprocesser i verksamheten.

Avdelningarnas pedagogiska ställningstaganden och terminssammanfattningar tillsammans med dokumentationerna i barnens pärmar utgör avdelningarnas samt Wåga & Wiljas utvecklingsplan. Det ger möjlighet att tillsammans med familjerna utvärdera och utveckla verksamheten vidare.

Pedagogernas samtal med familjerna under utvecklingssamtalen och föräldramötet kan medföra att de gör ändringar i det pedagogiska ställningstagandet för terminen för att verksamheten på bästa sätt ska bidra till barnets utveckling.

SAMARBETE MED OMVÄRLDEN

Wåga & Wilja och W & W Wisdom

Wåga & Wilja tar emot studiebesök där vi presenterar vår verksamhet och vår organisation. Idén med det är att vi vill dela med oss av våra kunskaper och erfarenheter till de som är intresserade. Vi ser att det blir ömsesidiga möten där vi får tillbaka reflektioner på vår egen verksamhet. Wåga & Wilja Wisdom erbjuder föreläsningar och utbildningar för både interna och externa kollegor. Utbildningar i pedagogisk dokumentation och ett Reggio Emiliainspirerat förhållningssätt i relation till läroplanens, Lpfö 98/10, intentioner och målområden.

VFU- Verksamhetsförlagd utbildning för lärarstuderande.

Wåga & Wilja deltar i Järfälla kommuns VFU-arbete, Verksamhetsförlagd utbildning för lärarstuderande. Vilket innebär att vi tar emot lärarstuderande på våra avdelningar. På varje förskola finns pedagoger som gått handledarutbildning för dessa. Ansvar och samordning för VFU- arbetet genomförs av utvecklingsledare på Wåga & Wilja.

Arbetsförmedlingen

Vi strävar efter att ha ett nära samarbete med arbetsförmedlingen för att ge personers med pedagogisk utbildning från andra länder möjlighet att få praktik på våra förskolor.

Kulturen

Sedan många år har vi ett gott samarbete med Järfälla Kultur. De samordnar träffar några gånger per år, för kulturombud från förskolor och skolor i kommunen. De organiserar och erbjuder olika kulturella evenemang för förskolor och skolor.

Vi anser att kultur är ett begrepp som omfattar

- Projekterande arbetssätt
- *100-språk*
- Barnens omvärld och närmiljö
- Barnen är och gör sin samtid
- Upplevelser och intryck och att få uttrycka dem på olika sätt

Ansvaret att barnen får möjlighet att bli kulturella vilar på oss pedagoger.

I våra projektarbeten kommunicerar vi med omvärlden på olika sätt:

Utställningar – Vart annat år i maj månad deltar Wåga & Wiljas femårsavdelningar tillsammans med andra förskolor i kommunen, i en månadslång utställning på biblioteket i Jakobsberg utifrån ett gemensamt tema. De övriga avdelningarna ställer ut på vald plats i respektive närmiljö under en veckas tid i samband med förskolans dag i maj månad. Vi har ambitionen att synliggöra barnens tankar och kulturskapande genom dokumentationer i närmiljön runt förskolorna och på våra förskolegårdar. Vad och hur barnen gör och tänker. Tanken med det är att bjuda in medborgarna till dialog och skapa mötesplatser.

UTVECKLINGSOMRÅDEN

Vår ambition med de olika utvecklingsområdena är att på ett konkret sätt ta ansvar för och göra oss delaktiga i samhällsförändringen. Genom att ta vara på de erfarenheter vi gjort och kritiskt granska oss själva får vi fatt i nya utvecklingsområden. Detta för att skapa de bästa förutsättningarna för de yngsta medborgarna.

Miljön på avdelningarna

Arbetet med våra miljöer på respektive förskolor ska utgå från den årliga miljöromden där vi ser vad som behöver tillföras eller åtgärdas.

Utemiljön

I samarbete med fastighetsförvaltaren säkerställer vi utemiljön och utvecklar den allteftersom. Arbetet med aktivitetsstationer som stöd för utomhuspedagogik utvecklas kontinuerligt på varje förskola.

Likabehandlingsplanen

Förankring, genomförande, utveckling och utvärderingsarbete med respektive förskolas årliga likabehandlingsplan.

Föräldrarnas medskapande i förskolan

- Att föräldrarna ska välja oss mer för vår inriktning och vår kvalitet, närheten blir underordnad.
- Förankringen och utvärderingen av respektive förskolas årliga Likabehandlingsplan

Måltiderna

Kommunens mål är att det ska vara 25 % ekologisk kost 2020. Vi arbetar med att nå detta mål år 2016 genom att;

- Hitta fler närproducerande leverantörer.
- Vid ännu fler tillfällen använda rotfrukter och grönsaker utifrån säsong.
- Synliggöra den näringsriktiga och väl tillagade kosten som serveras på förskolorna för familjerna.
- Medvetandegöra måltidens betydelse för pedagogerna
- Miljöns betydelse för måltiderna.

Vi kommunicerar våra texter, använder oss av våra måldokument och handlingsplaner som självklara arbetsredskap.

- Alla skall ha en klar bild av sitt uppdrag.
- Alla skall ha insikten om vilka mål som styr vår verksamhet.
- Att vi skall kunna teoretisera vår *tysta kunskap*

Nyreviderade Arbetsplanen

Förankra och se till att den blir ett levande dokument.

Projekterande arbetssätt

- Projektväggen; samla barnens olikheter i tankar, teorier, frågor, modeller, ritningar på samma plats så att alla projektets delar får berika varandra.
- Göra tankekarta över projektets olika spår och teorier för att få överblick och kunna göra kopplingar

- Alla observationer som görs, reflektionsprotokoll, tankekartor och bilder ska samlas i en gemensam projektarbetspärm på avdelningen och vara allas tillgång.
- Utvärderingsfrågor:
 - Vad har barnen fått större förståelse för under det här momentet/projektet/terminen?
 - Vad är det utifrån det som barnen kan/förstått som de nu undersöker?
 - Vilka begrepp/fenomen är det barnen undersöker?
 - Vad är undersökningsbart?
 - Kontinuerligt återblicka och reflektera över barnets och barnens begreppsbyggnad och strategier för lärande, för att se den ”röda tråden” under hela förskoletiden.

Hemsidan

Synliggöra måltidernas och kökens betydelse; matsedel

Wåga & Wilja Wisdom

Marknadsföring

Samverkan förskola - skola

Utveckla övergången mellan förskola och förskoleklass:

- Utse en samordnare från varje förskola för dialog, planering och uppföljning med skolorna
- Hur få femåringarna delaktiga i förberedelsen, i mötet med skolan
- Vilket material/dokumentation ska barnen ”bära med sig” till skolan.

Hållbar utveckling

I arbetet tillsammans med barnen utveckla metoder och förhållningssätt kring återvinning, sortering och kompostering. Utifrån ett gemensamt ansvar kring det hållbara samhälle vi vill att våra barn ska växa upp i, tänkt ur perspektiv som:

- Ekologiskt
- Ekonomiskt
- Socialt

HÖGTIDER OCH TRADITIONER

Högtider och traditioner har alltid varit viktiga i vår svenska kultur liksom i andra länders kulturer. Därför är det viktigt att vi firar och uppmärksammar dem. Firande, glädje och festlighet är alltid det som är i fokus när vi uppmärksammar våra kulturella högtider. I vår svenska kultur fyller barnet en viktig uppgift i traditioner och seder. De lussar, är påskkäringar, sjunger och dansar runt julgran och midsommarstång. Utan det så vore våra traditioner torftiga. Förståelse och förmedling av varför vi firar lägger vi inte lika stort fokus på. Vi tänker att nyfikenheten hos barnet kring traditionernas ursprung får växa fram med barnets stigande ålder.

Vi inom Wåga & Wilja ska ta ett särskilt ansvar för att bygga broar mellan vår svenska och andra länders kulturer. Våra familjer och pedagoger med annan kulturell bakgrund ska välkomnas in till våra svenska traditioner likväl som vi ska vara öppna, nyfikna och ta del av deras traditioner och högtider. Vi ska uppmuntra familjerna att medskapa i förskolan genom att berätta och visa på sin historia och sina högtider och traditioner.

Gemensamma traditioner för varje förskola är:

- Avslutningsmiddag för 5 åringarna som lämnar förskolan som ett festligt och tydligt avslut och avtackande för deras tid på förskolan.
- Förskolans Dag, i maj varje år, är på Wåga & Wiljas förskolor ett tillfälle för summering, vernissage och avslut av det gångna läsåret. Vi bjuder in familjerna och andra medborgare till att dela festligheten med oss på våra förskolegårdar. Barnens alster ställs ut i utställningar och deras installationer finns att åskåda på förskolegården. Barngruppens projekterande arbete summeras och sammanställs av pedagogerna och dokumentationer av det finns uppsatta på avdelningarnas väggar.
- Barn visar och berättarmöten i november, familjer bjuds in att ta del av barnens processer i sina projektarbeten

Vi har på våra förskolor, genom åren också skapat våra egna traditioner som ser olika ut på respektive förskola som t ex. olympiad, vinterspel, novemberfest, sagofest, upp- och nervända dagen med flera. Detta för att det är roligt, festligt och spännande men också för att det är kreativt skapande och planerande för barn och pedagoger.

Fäbodens förskola har följande traditioner: (uppräknade från höst- till vårtermin)

Förskoleolympiaden, där Fäboden bjuder Plommonets 5-åringar att delta. Förmiddagen avslutas med saft, bulle och medalj.

FN-veckan uppmärksammas genom att vi till lunch serverar olika internationella maträtter. Vi ritar olika länders flaggor och talar om våra likheter och olikheter.

Trollfesten är en heldagsfest då pedagogerna och barnen är utklädda till troll. Dagen är fylld av diverse roligheter. Bland annat ansvarar varje avdelning för ett sagospel som de spelar upp för dom andra.

Lucia, som vi firar med Lucia-tåg och kaffe med dopp.

Jullunch, som vi äter strax före jul.

Julgransplundring med dans runt granen samt besök av tomten.

Förskoleloppet heter skidloppet som arrangeras av Plommon, men dit även Fäbodens 5-åringar inbjuds att delta. När man går i mål får man varm soppa och en medalj.

Våffeldagen

Påsklunch äter vi och då kommer påskharen på besök och delar ut påskägg till varje avdelning.

Våruset/gångpolaren arrangeras av Fäboden och dit inbjuds även Plommonets 5-åringar.

Förskolans dag firas med vernissage. Vi ställer ut barnens konstverk under det gångna året till allmänt beskådande. Föräldrar och andra närstående inbjuds. Alla avnjuter medhavd picnic och vi har en trevlig eftermiddag tillsammans.

Avslutnings middag för 5-åringarna

Dom bjuds in till förskolan, där det serveras en 3-rätters middag. Kökspersonalen står för planeringen av maten. Avdelningspedagoger och förskolechef finns med och gör kvällen till en minnesvärd fest. Varje barn får också en liten avslutningspresent och ett köksdiplom samt en kockmössa. Föräldrarna inbjuds att vara med på slutet.

Midsommar firas med dans runt midsommarstången samt god lunch.

Månadens kalas där vi firar alla som fyllt år denna månad med ett gemensamt kalas.

Plommonets förskola har vi följande traditioner: (uppräknade från höst- till vårtermin)

Förskoleolympiaden, där Fäboden bjuder Plommonets 5-åringar att delta. Förmiddagen avslutas med saft, bulle och medalj.

FN-veckan uppmärksammas genom att vi till lunch serverar olika internationella maträtter. Vi ritar olika länders flaggor och talar om våra likheter och olikheter.

Trollfesten är en heldagsfest då pedagogerna och barnen är utklädda till troll. Dagen är fylld av diverse roligheter. Bland annat trollteater och troll lunch. Vi avslutar med att välkomna alla familjer till trollfika på eftermiddagen.

Lucia, som vi firar med Lucia -tåg och kaffe med dopp.

Jullunch, som vi äter strax före jul.

Julgransplundring med dans runt granen samt besök av tomten.

Förskoleloppet heter skidloppet som arrangeras av Plommon, men dit även Fäbodens 5-åringar inbjuds att delta. När man går i mål får man varm soppa och en medalj.

Våffelfika vi välkomnar alla familjer till drop-in fika med våfflor för att fira vårens ankomst

Påsklunch äter vi och då kommer påskharen på besök och delar ut påskägg till varje avdelning.

Våruset/gångpolaren arrangeras av Fäboden och dit inbjuds även Plommonets 5-åringar.

Förskolans dag firar vi tillsammans med alla familjer. Barnen sjunger och bjuds på teater av pedagogerna. En loppmarknad anordnas där inkomsterna går till något i vår utemiljö. 5 åringarnas oljemålningssporträtt visas i ett vernissage i ateljén.

Avslutnings middag för 5-åringarna

Dom bjuds in till förskolan, där det serveras en 3-rätters middag. Kökspersonalen står för planeringen av maten. Avdelningspedagoger och förskolechef finns med och gör kvällen till en minnesvärd fest. Varje barn får också en liten avslutningspresent och ett köksdiplom samt en kockmössa. Föräldrarna välkomnas att delta i slutet.

Midsommar firas med dans runt midsommarstången samt god lunch.

Månadens kalas där vi firar alla som fyllt år denna månad med ett gemensamt kalas.

Enköpings förskola har följande traditioner: (uppräknade från höst- till vårtermin)

Luciafirande, föräldrar, barn och pedagoger bjuds på glögg och pepparkakor.

Jullunch firas gemensamt, tomten överraskar.

Julgransplundring, runt *tjugonde dag Knut* dansar vi ut julen med ringlekar runt granen, fiskdamm till alla barn.

Alla hjärtans dag. Fest med hjärt- bakelse och saft. Barnen ritar vänskapsmeddelanden till sina familjer.

Våffeldagen firas med nygräddade våfflor och sylt.

Påsk firar vi med gemensam påsklunch i matsalen.

Förskolans dag, Barnens alster ställs ut på gården och avdelningarna. Familjer bjuds in till pic- nic och olika roliga aktiviteter på gården.

Midsommar firas med att vi klär midsommarstången, sjunger och dansar ringlekar och äter en gemensam midsommarlunch i matsalen.

Orgona förskola har följande traditioner: (uppräknade från höst- till vårtermin)

Skördefest. Vi tittar och luktar på och äter av alla möjliga grönsaker. Hur kan de växa, var växer de?

Olympiad. Våra 4- och 5åringar inbjuds till Solens förskola att delta i olika aktiviteter, det avslutas med fika och mottagande av diplom till avdelningarna.

Kanelbullens dag, firas i oktober med kanelbullar till mellanmål

Nallens dag, firas i oktober, barnen tar med sig ett gosedjur vi sjunger och dansar *nalle sånger* och ordnar fest tillsammans med nallarna på respektive avdelning.

FN-veckan uppmärksammar vi genom att titta på världskartan, läsa och prata om olika länders likheter och olikheter. Vi uppmärksammar och sjunger sånger på andra språk. Vi jämför flaggor och målar av. Familjerna bjuds in till en gemensam em. stund, fika och försäljning av barnens skapelser. Pengarna går till välgörande ändamål.

Allhelgonadagen. Vi pratar om livet och döden, om alla ljusen som tänds på kyrkogårdarna.

Novemberfest. Äventyrsbana/ skattjakt utomhus på vår gård. Solens förskola inbjuds att delta. Festen avrundas med popcornskatt.

Barn visar- och berättar- möten, familjer bjuds in att ta del av barnens processer i sina projektarbeten

Kyrkans julkrubba 4- och 5 åringarna bjuds in till Järfälla kyrka.

Luciafirande har vi ute på gården. Föräldrar, barn och pedagoger bjuds på glögg och pepparkakor.

Jullunch firas gemensamt i matsalen, tomten överraskar.

Julgransplundring, runt *tjugonde dag Knut* dansar vi ut julen med ring lekar runt granen, fiskdamm till alla barn.

Alla hjärtans dag Fest med hjärt- bakelse och saft. Barnen ritat vänskapsmeddelanden till sina familjer.

Vinterspel med aktiviteter/ olika stationer arrangeras på vår gård. Varm dryck och bullar samt diplom till alla deltagare.

Våffeldagen firas med nygräddade våfflor och sylt.

Påsk firar vi med gemensam påsklunch i matsalen. Tuppen Ture kommer på besök med efterrätt till alla barn. Vi påskpysslar och klär ut oss till påsk- kärringar/ -gubbar/- harar

Förskolans dag, Barnens alster ställs ut på gården och avdelningarna. Familjer bjuds in till pic- nic och olika roliga aktiviteter på gården. Barnen uppträder med sång och bjuds på popcorn och dryck.

Avslutningsmiddag för femåringarna. Avdelnings- och kökspedagoger arrangerar tillsammans en fest för förskolans äldsta barn. Föräldrarna välkomnas att delta i slutet.

Midsommar firas med att vi klär midsommarstången, sjunger och dansar ringlekar och äter en gemensam midsommarlunch i matsalen.

Korvgrillning. En gemensam lunch för alla avdelningar. Vi grillar och äter korv tillsammans på gården.

Barnens födelsedagar firar vi med att duka särskilt fint för födelsedagsbarnet. Vi sjunger och hurrar. Kalasclownen kommer på besök.

Månadskalas, ett gemensamt firande där vi firar alla som fyllt år under senaste månaden med ett gemensamt kalas.

Solens förskola har följande traditioner (uppräknade från höst- till vårtermin):

Olympiad för 4-5 åringarna. Orgonas 4-5 åringar inbjuds att delta i olika aktiviteter. Vi avslutar med något att äta och utdelning av diplom till avdelningarna.

Kanelbullens dag, firas i oktober med kanelbullar till mellanmål

FN-veckan uppmärksammar vi genom att prata om olika länder, lyssna på musik och rita olika flaggor. Vi pratar om våra likheter, olikheter, äter och uppmärksammar olika internationella maträtter under veckan. Familjerna bjuds in till en gemensam em. stund, fika och försäljning av barnens skapelser. Pengarna går till välgörande ändamål.

Novemberfest Orgona bjuder oss på äventyrsbana/ skattjakt utomhus på deras gård. Festen avrundas med popcorns skatt

Astrid Lindgrendag med tema Astrid Lindgren. Barn och pedagoger är utklädda till sagofigurer. Pedagogerna spelar upp ett sagospel för barnen.

Nobeldagen firar vi med att uppmärksamma olika experiment och uppfinningar, 4 och 5-åringar äter Nobel lunch

Kyrkans julkrubba 5 åringarna bjuds in till Järfälla kyrka.

Lucia firar vi med luciatåg utomhus. Vi bjuder på alkoholfri glögg, saft och pepparkakor.

Jullunch äter vi alla tillsammans i matsalen. Har vi tur så kommer tomten.

Julgransplundring med dans kring granen

Pulkaåkning i Apollobacken om det finns snö.

Alla hjärtans dag uppmärksammar vi med att prata om vänskap och rita hjärtan. Vi firar med alla hjärtansbakelse.

Upp och nervända dagen är den dagen vi gör allt bakvänt. Vi kan t ex säga hejdå när barnen kommer på morgonen och god morgon vid hemgång och barnen sitter på golvet och på

borden och äter mat. Lucia kommer och bjuder på fika.

Påsklunch äter vi alla tillsammans i matsalen. Barnen målar ägg. Vi klär ut oss till påskkäringar, både barn och pedagoger.

Ba(r)nruset springer vi på Banvallen. Vi äter banan och dricker saft, alla barn får medalj.

Förskolans dag firar vi med vernissage. Vi sätter upp några av barnens dokumentationer som de gjort under det gångna året. Varje avdelning har ett uppträdande. Familjerna avslutar dagen med medhavd pick nick på gården.

Sagodag. Vi går till skogen och träffar någon sagofigur. Lunchen äter vi i skogen.

Avslutningsfest för femåringarna. Barnen serveras en tre-rätters middag. Avdelnings- och kökspedagoger gör kvällen till en minnesvärd fest för barnen. Alla barn får en avslutningspresent.

Midsommar firar vi med att klä och dansa kring midsommarstången. Vi avslutar med en gemensam lunch.

Barnens födelsedag firar vi med en gratulationssamling där födelsedagsbarnet får ha en krona på huvudet och en mantel i guld eller silver, vi sjunger och hurrar. Födelsedagsbarnet får välja en fin tallrik och fint glas till lunchen.